

การศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อกำหนดปัจจัยและแนวทางการพิจารณา
รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการร้องเรียน/คัดค้านอย่างรุนแรง

นางกัลยาณี ราชศรีเมือง
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
กองประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นต้นทุนในการด้านทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการดำเนินการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน และโครงการพัฒนาต่างๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งโครงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีทั้งประโยชน์และผลกระทบ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และประชาชน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้ จากยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ให้ความสำคัญกับ “น้ำ” เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งในด้านความมั่นคงในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศทุกด้าน ทั้งช่วยให้เกิดการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นตามมา รวมถึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเกษตร ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางหลายแห่ง ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ชลประทาน และการใช้พื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้งเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โครงการด้านพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านมา โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างเขื่อน/อ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และโครงการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำหลัก ซึ่งเข้าข่ายต้องจัดทำรายงานฯ EIA หรือ EHIA เป็นโครงการภาครัฐที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องใช้พื้นที่ในการก่อสร้างและพัฒนาโครงการจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ระบบนิเวศทั้งบนบกและในน้ำ และพื้นที่ชุมชน การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำรงชีวิต จึงถูกคัดค้านจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงพื้นที่โครงการ และองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการอ่างเก็บน้ำคลองวังโตนด โครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อ โครงการเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้เขื่อนภูมิพล แนวส่งน้ำยม-อ่างเก็บน้ำภูมิพล โครงการบริหารจัดการน้ำโขง เลย ชี มูลโดยแรงโน้มถ่วงระยะที่ ๑ ช่วง ปากแม่น้ำเลย - เขื่อนอุบลรัตน์ โครงการอุโมงค์ผันน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ เพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง จ. กาญจนบุรี เป็นต้น ซึ่งทำให้การพัฒนาในบางโครงการต้องล่าช้าออกไป ยืดเยื้อและยาวนาน จนในบางครั้งไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้ตามกรอบเวลาในการบรรเทาปัญหาภัยแล้งและปัญหาอุทกภัย ทั้งนี้ ปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุคือ ผู้มีส่วนได้เสีย องค์กร/นักวิชาการอิสระมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่เห็นด้วยกับแนวทาง รูปแบบ และตำแหน่งที่ตั้งของการพัฒนาโครงการ จนบางครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งปัจจุบันเริ่มเกิดปัญหาดังกล่าวตั้งแต่ขั้นตอน

การศึกษาโครงการส่งผลให้การพัฒนาแหล่งน้ำ หรือโครงการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก หลายโครงการต้องหยุดชะงักและยุติโครงการลงในที่สุด เนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการ คือ ประชาชนในพื้นที่โดยประชาชนส่วนหนึ่งที่ได้รับประโยชน์จากโครงการสนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการเพื่อ เสถียรภาพและความมั่นคงตามความต้องการใช้น้ำในภาคการเกษตร อุปโภคและบริโภคและอุตสาหกรรม แต่ ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการ คิดว่า/เห็นว่า ตนต้องเป็นผู้เสียสละพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกิน หรือมีข้อห่วงกังวลถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ทั้ง ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศต่างๆ ปัญหาเหล่านี้ได้สร้างความขัดแย้งให้กับหลายฝ่าย ประกอบกับ ประชาชน คิดว่า/เห็นว่าไม่ได้มีส่วนร่วมที่แท้จริง ทั้งที่ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑) เพื่อกำหนดปัจจัยและจัดทำแนวทางในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการคัดค้านหรือร้องเรียนอย่างรุนแรง สำหรับเจ้าหน้าที่พิจารณารายงานฯ และ คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานฯ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

๒) เพื่อให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ มีรายละเอียดข้อมูล ครบถ้วน สมบูรณ์ ครอบคลุมประเด็นที่อาจจะเกิดการคัดค้านหรือร้องเรียนโครงการ และสามารถชี้แจงต่อ สาธารณชน และกลุ่มผู้คัดค้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

๓) เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนตั้งแต่ช่วงศึกษาโครงการ แก้ไขปัญหา และจัดทำรายงานฯ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการคัดค้านโครงการอย่างรุนแรงของเจ้าของโครงการ และผู้มีสิทธิจัดทำรายงานฯ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์

๓. ขอบเขตการดำเนินการ

๓.๑ นิยามศัพท์

“การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า กระบวนการศึกษาและประเมินผลที่อาจเกิดขึ้น จากการดำเนินโครงการ หรือกิจการ หรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมี ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพ ชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของ ประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนด มาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษา เรียกว่า รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อ้างอิงตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑)

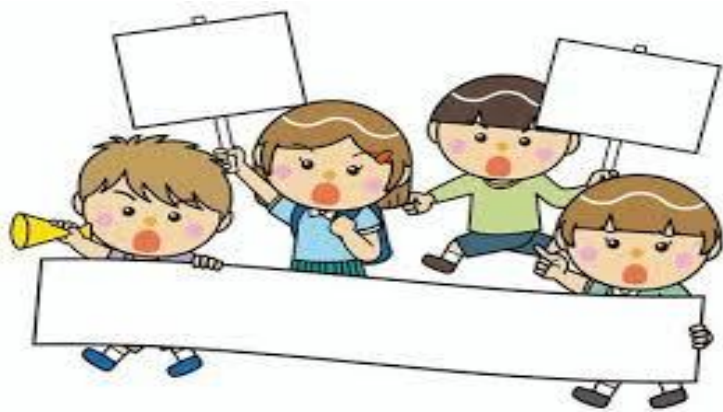
“โครงการที่มีความขัดแย้งอย่างรุนแรง” หมายความว่า โครงการที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับเรื่องการ คัดค้านโครงการก่อนหรือระหว่างการพิจารณารายงานฯ ตั้งแต่ ๓ ครั้งขึ้นไป หรือมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

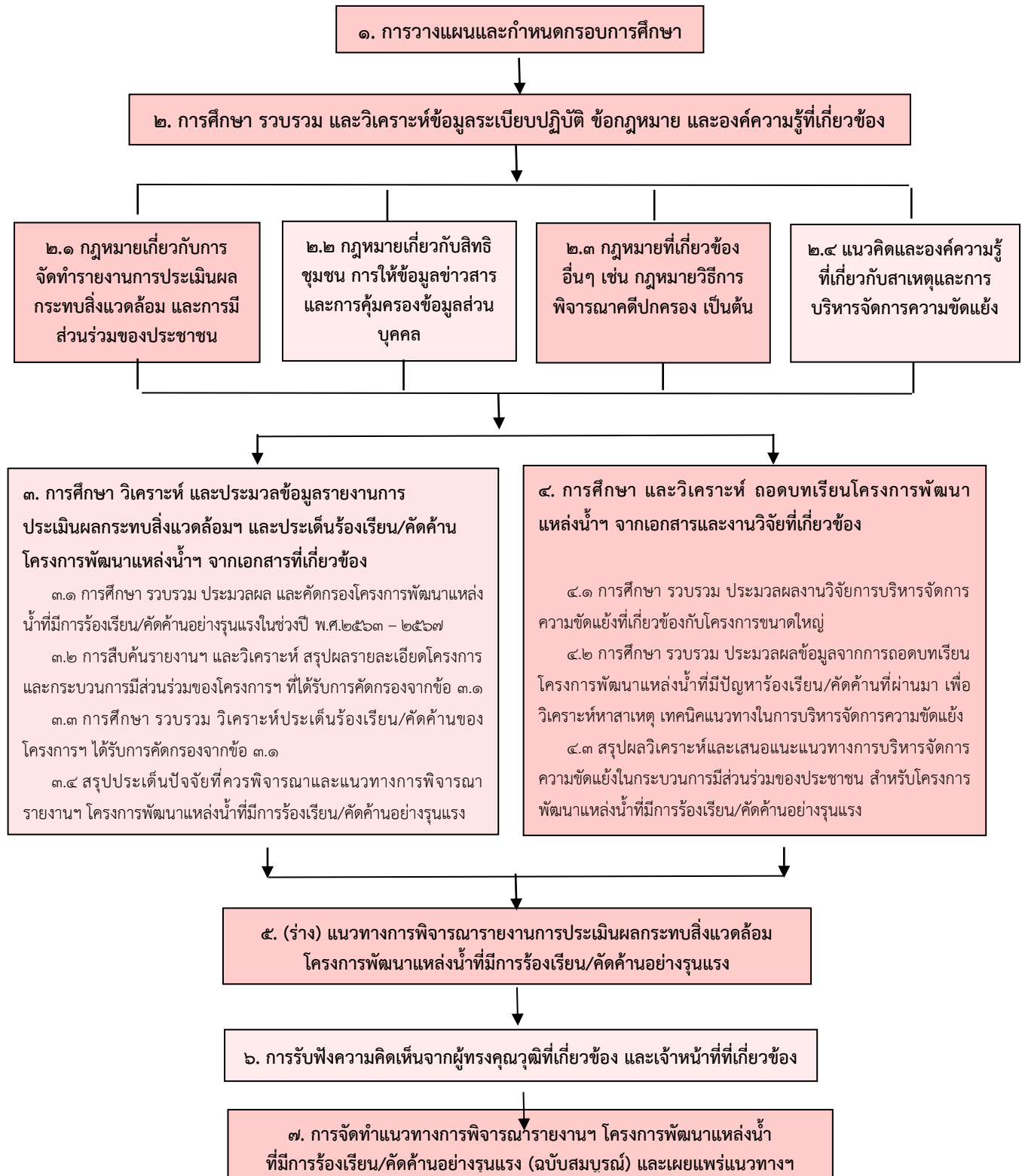
๓.๒ ขอบเขตการดำเนินการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวม ศึกษา และถอดบทเรียนจากเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลประเด็นการคัดค้านและแนวทางการ แก้ไขปัญหาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สำนักงานนโยบายฯ พิจารณา ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การเรียบเรียงและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กล่าวคือ การหาข้อมูลจากแหล่งที่มาหลายแหล่ง (Data Triangulation) เป็นการศึกษาที่ แสวงหาความจริงในสภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) และมองภาพรวมทุกมิติ (Holistic Perspective) ด้วยผู้ขอรับการประเมินเอง

๔. ขั้นตอนการดำเนินการ

การศึกษาข้อมูลและถอดบทเรียน เพื่อกำหนดปัจจัยและจัดทำแนวทางพิจารณารายงานการประเมินผล กระทบสิ่งแวดล้อมที่มีการร้องเรียน/คัดค้านอย่างรุนแรง และเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหาร้องเรียน ที่เหมาะสม ผู้ขอรับการประเมินและคณะ มีขั้นตอนการดำเนินงาน แสดงดังรูปที่ ๑

รูปที่ ๑ แผนผังแสดงขั้นตอนการดำเนินการศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อกำหนดปัจจัยและแนวทางการพิจารณา รายงานการประเมินผล กระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการร้องเรียน/คัดค้านอย่างรุนแรง

**แนวทางการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ที่มีการคัดค้านหรือร้องเรียนอย่างรุนแรง**

๑. ชื่อโครงการ
๒. ที่ตั้งโครงการ
๓. ชื่อเจ้าของโครงการ
๔. จัดทำโดย
๕. เหตุผลในการจัดทำรายงานฯ

- (.....) เป็นโครงการเข้าข่ายต้องจัดทำรายงานตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องลำดับที่.....
- (.....) เป็นโครงการที่จัดทำรายงานเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง
- (.....) อื่นๆ (ระบุ)

๖. การขออนุมัติ/อนุญาตโครงการ

- (.....) รายงานนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการขออนุมัติ/อนุญาตจาก (ระบุชื่อหน่วยงานผู้ให้อนุมัติ/อนุญาต)
- (.....) รายงานนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
- (.....) รายงานนี้เป็นโครงการที่ไม่ต้องยื่นขอรับอนุญาตจากหน่วยงานราชการและไม่ต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
- (.....) รายงานนี้เป็นโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการด้าน (ระบุ).....
ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามมาตรา ๔๙ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑
- (.....) อื่นๆ (ระบุ)

๗. สถานภาพโครงการตามขั้นตอนการเสนอรายงาน

- (.....) ยังไม่ได้ก่อสร้าง/ดำเนินโครงการ
- (.....) เริ่มก่อสร้างโครงการแล้ว (พร้อมรายละเอียดโดยสังเขปในส่วนที่ก่อสร้างแล้ว)
- (.....) เปิดดำเนินโครงการแล้ว
- (.....) อื่นๆ (ระบุ)

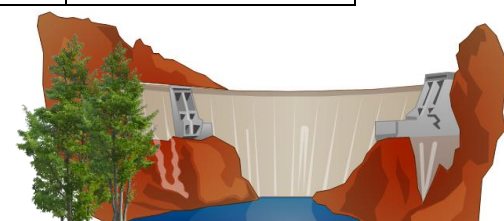

เอกสารเบื้องต้นสำหรับการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

รายการเอกสารเบื้องต้นตามระเบียบประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ประเภทและกำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานฯ พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ และพิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเบื้องต้น ทั้งนี้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการร้องเรียน/คัดค้านอย่างรุนแรง ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการขนาดกลาง-ขนาดใหญ่ จะเป็นโครงการที่เข้าข่ายการจัดทำรายงาน EIA หรือ EHIA เท่านั้น ทั้งนี้ให้พิจารณาเอกสารเบื้องต้นสำหรับการพิจารณารายงานฯ ดังนี้ คือ

๑. เอกสารตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานฯ

รายการตรวจสอบ	สถานะเอกสาร	หมายเหตุ
ก.เอกสารตามประกาศกระทรวงทรัพยากรฯ		
๑. รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)		
๑) แบบเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผ.๕	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๒) หนังสือรับรองการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผ.๖	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๓) บัญชีรายชื่อผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผ.๗	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๔) แบบแสดงรายละเอียดการเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผ.๘	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๓. รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง (EHIA)		
๑) แบบเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผร.๑	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๒) หนังสือรับรองการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผร.๒	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๓) บัญชีรายชื่อผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผร.๓	(.....) ไม่มี (.....) มี	
๔) แบบแสดงรายละเอียดการเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบ สผร.๔	(.....) ไม่มี (.....) มี	

ข. เอกสารประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ		
๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ เช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่ป่าไม้ถาวร พื้นที่ป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น	(.....) ไม่มี (.....) มี ☐ ครบ ☐ ไม่ครบ ระบุ	
๒) เอกสารตรวจสอบและยืนยันจำนวนและประเภทพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของโครงการ เช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่ป่าไม้ถาวร พื้นที่ สปก. พื้นที่ คทช. พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่แหล่งโบราณสถาน และโบราณคดี เป็นต้น	(.....) ไม่มี (.....) มี ☐ ครบ ☐ ไม่ครบ ระบุ	
๓) เอกสารประสานงาน ตรวจสอบระเบียบที่เกี่ยวข้องและขอข้อคิดเห็นต่อความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่สำคัญต่างๆ ของโครงการจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สผ. สคทช. สปก. กรมศิลปากร เป็นต้น	(.....) ไม่มี (.....) มี ☐ ครบ ☐ ไม่ครบ ระบุ	

สรุปสาระสำคัญ/รายละเอียดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (โดยสังเขป)

ลักษณะ/ประเภทโครงการ :

(.....) พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๑

ประเภทโครงการ

(.....) การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ ☐ ผันน้ำข้ามลุ่มน้ำหลัก ☐ ผันน้ำระหว่างประเทศ
จากลุ่มน้ำ..... ไปลุ่มน้ำ

(.....) การชลประทาน ขนาดพื้นที่ ไร่

(....) ประตุน้ำในแม่น้ำสายหลัก (ระบุ)

(....) โรงไฟฟ้าพลังน้ำประเภทเขื่อนเก็บกักน้ำที่มีอ่างเก็บน้ำ /ฝายน้ำล้นไม่มีอ่างเก็บน้ำ
ที่มีกำลังการผลิตขนาดKW / MW

(....) อื่นๆ (ระบุ).....

รายละเอียดและองค์ประกอบโครงการ

๑) ที่ตั้งห้วงงาน :

๒) สภาพอุทกวิทยา :

- ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี :มิลลิเมตร/ปี
- ปริมาณไหลเข้าอ่างเก็บน้ำเฉลี่ยต่อปี :ลูกบาศก์เมตร

๓) อ่างเก็บน้ำ

- ความจุอ่างฯ ที่ระดับสูงสุด ล้านลูกบาศก์เมตร ที่ระดับเมตร (รทก.)
- ความจุอ่างฯ ที่ระดับน้ำปกติ ล้านลูกบาศก์เมตร ที่ระดับเมตร (รทก.)
- พื้นที่อ่างฯ ที่ระดับน้ำสูงสุด ไร่

๔) เขื่อนเก็บกักน้ำ

ชนิดเขื่อนหลัก (Main Dam)

- ระดับสันเขื่อน เมตร (รทก.)
- ขนาดสันเขื่อน : ความกว้าง เมตร ความยาว เมตร ความสูง เมตร

เขื่อนปิดช่องเขาต่ำ (Saddle Dam)

- ชนิดเขื่อน
- ระดับสันเขื่อน เมตร (รทก.)
- ขนาดสันเขื่อน : ความกว้าง เมตร ความยาว เมตร ความสูง เมตร

๖) ระบบส่งน้ำ

- รูปแบบการส่งน้ำ (.....) คลองชลประทาน (.....) เดิม (.....) ใหม่ ระยะทาง.....กิโลเมตร
- (.....) ระบบท่อส่งน้ำ (.....) เดิม (.....) ใหม่ ระยะทาง.....กิโลเมตร
- ลักษณะการส่งน้ำ (.....) แรงโน้มถ่วง
- (.....) เครื่องสูบน้ำ ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (ระบุ)

๗) ฝ่าย/ปตร./อาคารบังคับน้ำในโครงการ

- (.....) มีอยู่เดิม จำนวน แห่ง (.....) ต้องปรับปรุง แห่ง (.....) ไม่ต้องปรับปรุง แห่ง
- (.....) ก่อสร้างใหม่ จำนวน แห่ง

๘) พื้นที่รับประโยชน์ /พื้นที่ชลประทาน รวมทั้งสิ้น ไร่

- พื้นที่ชลประทานเดิม จำนวน ไร่ ฤดูฝน จำนวน ไร่ ฤดูแล้ง จำนวน ไร่
- พื้นที่ชลประทานใหม่ จำนวน ไร่ ฤดูฝน จำนวน ไร่ ฤดูแล้ง จำนวน ไร่

๙) ถนนเข้าหัวงาน ระยะทาง กิโลเมตร

ลักษณะ/รูปแบบถนนเข้าหัวงานโครงการ

: เขตทาง เมตร จำนวน ช่องจราจรฯ ละ เมตร ไหล่ทาง เมตร

- เป็นถนนเดิม ระยะทาง กิโลเมตร

(๑) ชื่อถนน/ทางหลวง ระยะทาง กิโลเมตร หน่วยงานรับผิดชอบ

(๒) ชื่อถนน/ทางหลวง ระยะทาง กิโลเมตร หน่วยงานรับผิดชอบ

(๓) ชื่อถนน/ทางหลวง ระยะทาง กิโลเมตร หน่วยงานรับผิดชอบ

(๔) ชื่อถนน/ทางหลวง ระยะทาง กิโลเมตร หน่วยงานรับผิดชอบ

- เป็นถนนใหม่ ระยะทาง กิโลเมตร ใช้เขตทางในการก่อสร้างระยะ เมตร

สภาพกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ใช้ก่อสร้างถนน (ระบุ)

๑๐) พื้นที่อนุรักษ์ที่ต้องขอใช้ประโยชน์ จำนวนรวมทั้งสิ้น ไร่

- พื้นที่แหล่งมรดกโลก/พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

(๑) จำนวน ไร่

(๒) จำนวน ไร่

(๓) จำนวน ไร่

- พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

- (๑) จำนวน ไร่
 (๒) จำนวน ไร่
 (๓) จำนวน ไร่

- พื้นที่อุทยานแห่งชาติ /พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า /พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

- (๑) จำนวน ไร่
 (๒) จำนวน ไร่
 (๓) จำนวน ไร่

- พื้นที่ป่าไม้ถาวร จำนวน ไร่

- พื้นที่ สปก. จำนวน ไร่

- พื้นที่ คทช. จำนวน ไร่

- อื่นๆ (ระบุ)

๙) สถานะโครงการ

- (.....) ยังไม่ได้ก่อสร้าง/ดำเนินการ
 (.....) เริ่มก่อสร้างแล้ว ความก้าวหน้าของงานก่อสร้าง % (สถานะเมื่อวันที่)
 (.....) ก่อสร้างแล้วเสร็จ
 (.....) เปิดดำเนินโครงการแล้ว
 (.....) อื่นๆ (ระบุ)

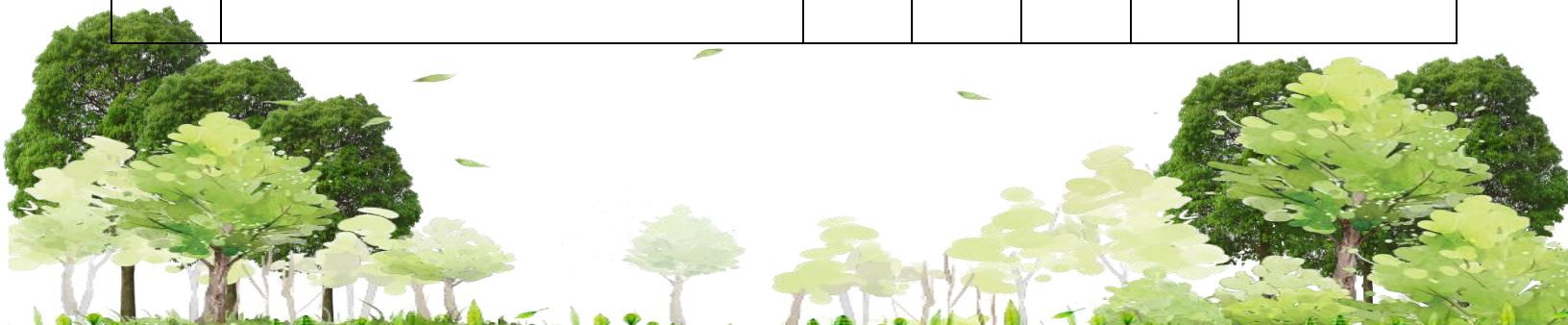
**ประเด็น และ/หรือ ปัจจัยที่เป็นข้อพึงระวังในการพิจารณา ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการคัดค้านหรือร้องเรียนอย่างรุนแรง**

ประเด็น/ปัจจัยที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นข้อพึงระวัง/เฝ้าระวังในการพิจารณา ซึ่งเป็นประเด็นเฉพาะซึ่งคัดกรองจากข้อมูลที่ได้รับการร้องเรียนและคัดค้านอย่างต่อเนื่องและรุนแรงของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๗) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบให้มีการศึกษาอย่างรอบคอบ ครบถ้วน และรัดกุม เพื่อลดปัญหาการคัดค้าน และร้องเรียนโครงการ ทั้งนี้ ในประเด็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ให้ยึดหลักการศึกษาและดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ฉบับเดือนสิงหาคม ๒๕๖๖ ให้ครบถ้วนต่อไป

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง พร้อมระบุเหตุผล (ถ้ามี)

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
ก. ด้านเหตุผลความจำเป็น และรายละเอียดโครงการ						
๑.	เหตุผลความจำเป็นของโครงการ ๑.๑ สภาพปัญหาภัยแล้ง/อุทกภัย/ข้อมูลเชิงสถิติย้อนหลังอย่างน้อย ๑๐ ปี ๑.๒ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง/อุทกภัยของโครงการในระดับลุ่มน้ำ/พื้นที่โครงการ					
๒	ภาพรวมของการบริหารจัดการน้ำ และทางเลือกในการบริหารจัดการน้ำ ๒.๑ การบริหารจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบ/การจัดทำผังน้ำที่ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมตามพรบ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ ๒.๒ ความสอดคล้องของโครงการกับแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำระดับชาติ/ระดับลุ่มน้ำ/ระดับจังหวัด ๒.๓ ความสอดคล้องกับความต้องการด้านภูมินิเวศวัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนในระดับลุ่มน้ำ					
๓	การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment ; SEA) ๓.๑ การศึกษา SEA บริเวณพื้นที่โครงการ และการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับโครงการ					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๔	การศึกษาทางเลือกของโครงการที่เหมาะสม ๔.๑ รูปแบบในการพัฒนาโครงการ ๔.๒ ทางเลือกที่ตั้งห้วงงานโครงการ ๔.๓ ทางเลือกระดับและความจุเก็บกักน้ำโครงการ ๔.๔ ทางเลือกชนิดการก่อสร้างเขื่อน/ประตูระบายน้ำที่เหมาะสม ๔.๕ ทางเลือกรูปแบบชลประทานที่เหมาะสม/ชนิดท่อส่งน้ำ					
๕	ปัจจัยพิจารณากำหนดพื้นที่ตั้งโครงการที่เหมาะสม (เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่มีความเหมาะสมทั้งวิศวกรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม) ๕.๑ ด้านวิศวกรรม (ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคุ้มค่าโครงการ) เช่น อัตราปริมาณน้ำเก็บกักต่อค่าก่อสร้าง อัตราปริมาณเก็บกักต่อปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายปี สภาพธรณีวิทยาฐานราก ระยะห่างจากแนวรอยเลื่อนมีพลัง และความยากง่ายในการก่อสร้าง ๕.๒ ด้านเศรษฐศาสตร์ (ความคุ้มค่าโครงการ) เช่น การคิดอัตรา พื้นที่ชลประทาน/พื้นที่รับประโยชน์ต่อค่าก่อสร้างโครงการ ๕.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการ) เช่น ๑) จำนวนการใช้พื้นที่ที่มีความโดดเด่นเฉพาะ ความหลากหลายทางชีวภาพสูง/เป็นแหล่งอาศัยหากินของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ที่สำคัญและหายาก ๒) จำนวนการใช้พื้นที่/ระยะห่างจากพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายที่ได้รับผลกระทบ เช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่มรดกโลก พื้นที่ชุ่มน้ำระหว่างประเทศ (Ramsar Site) เป็นต้น ๕.๔ ด้านสังคม เช่น ๑) จำนวนครัวเรือนที่ถูกโยกย้าย ๒) จำนวนพื้นที่ดินทำกิน/สิ่งปลูกสร้างที่ถูกโยกย้าย					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๖	การศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ต้นทุนโครงการ การวิเคราะห์ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การวิเคราะห์ต้นทุนด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และการเงิน และการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ					
ข. การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน (ให้พิจารณาเปรียบเทียบให้เป็นไปตามประกาศ สผ.เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๖) ดังนี้						
๑	การคัดค้าน/ร้องเรียนโครงการ (.....) ไม่มีผู้ร้องเรียน/คัดค้าน (.....) มีผู้ร้องเรียน/คัดค้าน (ระบุพื้นที่) (.....) การชี้แจงหรือตอบสนองต่อผู้ร้องเรียน (.....) การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นคัดค้าน					
๒.	การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนทำโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน/ ผู้มีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชน/ ผู้ที่ผ่านการอบรมด้านสังคมศาสตร์หรือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (.....) ใช่ (.....) ไม่ใช่ (ระบุ)					
๓.	ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่วันเริ่มดำเนินการสำรวจในพื้นที่ศึกษาจนถึงวันที่ คชก.พิจารณารายงาน (.....) น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๕ ปี (.....) มากกว่า ๕ ปี					
๔	กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ๔.๑ การเตรียมพื้นที่โครงการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process) (.....) ไม่มีการเตรียมพื้นที่ (.....) มีการเตรียมพื้นที่					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	(.....) การเตรียมความพร้อมของชุมชนโดยให้ข้อมูลกับประชาชน (Public Information) ในประเด็นรายละเอียดโครงการ กติการการรับฟังความคิดเห็นของโครงการ ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ คลิปวิดีโอ เป็นต้น (.....) การศึกษาบริบทของพื้นที่จากผู้นำชุมชน เพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรูปแบบวิธีการมีส่วนร่วม และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เหมาะสม (.....) การศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชนจากผู้นำชุมชน เช่น เวลาในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน การรวมกลุ่มในชุมชน ภาษา วัฒนธรรมเฉพาะที่ควรระวังในการเข้าหาชุมชน เป็นต้น (.....) ความสอดคล้องของพื้นที่ดำเนินการมีส่วนร่วมฯ กับพื้นที่ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม					
	๔.๒ การวิเคราะห์ และจำแนกผู้มีส่วนได้เสียของโครงการ ตามหลักทางสังคมศาสตร์ และการเชิญเข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ครบถ้วนทั้ง ๗ กลุ่มหลัก (.....) ผู้ได้รับผลกระทบโครงการ (กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง (ครบ ๑๐๐%) /กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์) (.....) ผู้จัดทำรายงานฯ เช่น เจ้าของโครงการ ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานฯ เป็นต้น (.....) ผู้พิจารณารายงานฯ เช่น คชก. กก.วล. (.....) หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการลุ่มน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำ องค์กรบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการ (.....) องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันศึกษา นักวิชาการอิสระ ผู้นำทางความคิด) (.....) สื่อมวลชน (.....) ประชาชนทั่วไป					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๔.๓. กรณีโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน EIA (ต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย ๒ ครั้ง) ๔.๓.๑ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๑ (รับฟังร่างข้อเสนอโครงการ รายละเอียดโครงการ ขอบเขตการศึกษา และการประเมินทางเลือกของโครงการ) ๔.๓.๒ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๒ (รับฟังร่างรายงาน และมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะวิธีการจ่ายค่าชดเชยทรัพย์สิน) ๑) การวางแผนการที่เกี่ยวข้องไว้ในสถานที่สาธารณะ ไม่น้อยกว่า ๑๕ วันก่อนเริ่มรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งอาจเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตามหลักการเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความลับทางการค้าด้วย ๒) การจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการ/เอกสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมการมีส่วนร่วม รายนามผู้เข้าร่วมประชุม และภาพถ่ายแสดงหลักฐานการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งหมด ๓) การจัดทำเอกสารสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประกาศให้ประชาชนทราบผลภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และแบบแสดงความคิดเห็นต่อเนื่องภายหลังประชุม ๔) การสรุปประเด็นข้อคิดเห็น/ข้อห่วงกังวลจากการประชุม และจากแบบประเมิน คำชี้แจง และการนำข้อคิดเห็นไปศึกษา แก้ไขเพิ่มเติม/กำหนดมาตรการฯ เป็นการเฉพาะในประเด็นข้อห่วงกังวลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ๕) การแสดงหลักฐานรายนามและเอกสารในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละครั้งทั้งหมด					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๔.๔ กรณีโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน EHIA (ต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย ๓ ครั้ง) ๔.๔.๑ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๑ (เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรายละเอียดโครงการ วิธีการศึกษา และการประเมินทางเลือกโครงการ) ๔.๔.๒ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๒ (ในขั้นตอนการประเมินและจัดทำรายงานฯ) ๔.๔.๓ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๓ (เพื่อทบทวนร่างรายงานฯ มาตรการป้องกันและแก้ไข) ๑) การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียทราบไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยแจ้งให้ทราบผ่านทางช่องทางสื่อสารไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียที่สนใจสามารถเตรียมตัวเข้าร่วมได้อย่างทั่วถึง ๒) การวางเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในสถานที่สาธารณะ ไม่น้อยกว่า ๑๕ วันก่อนเริ่มรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งอาจเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตามหลักการเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความลับทางการค้าด้วย ๓) การจัดระบบลงทะเบียนล่วงหน้าได้โดยสะดวก และแสดงเอกสารประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการ /เอกสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมการมีส่วนร่วม รายนามผู้เข้าร่วมประชุม และภาพถ่ายแสดงหลักฐานการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งหมด ๔) การเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นภายหลังการประชุมอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ผ่านช่องทางสื่อสารอย่างน้อย ๓ ช่องทาง ทั้งนี้ควรเป็นช่องทางสื่อสารเดียวกับการแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบกำหนดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๕) การเผยแพร่รายงานสรุปผลการสำรวจความคิดเห็น ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่สำรวจความคิดเห็นเสร็จสิ้น โดยวางรายงานสรุปไว้ในสถานที่สาธารณะ/หน่วยงานราชการ หรือจุดที่ประชาชนประชาชนเข้าถึงและพบเห็นได้โดยง่าย โดยต้องแสดงเอกสารสรุปความคิดเห็น ในสถานที่ดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ๖) การสรุปประเด็นข้อคิดเห็น/ข้อห่วงกังวลจากการประชุม และจากแบบประเมิน คำชี้แจง และการนำข้อคิดเห็นไปศึกษา แก้ไขเพิ่มเติม/กำหนดมาตรการฯ เป็นการเฉพาะในประเด็นข้อห่วงกังวลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน ๗) การแสดงหลักฐานรายนามและเอกสารในการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละครั้งทั้งหมด					
	๔.๕ การแจ้งสิทธิตาม พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการประชุมรับฟังความคิดเห็น และการสำรวจความคิดเห็น (แสดงหลักฐานแนบ) (.....) แจ้งผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ให้ข้อมูลทุกครั้งครบถ้วน (.....) แจ้งผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ให้ข้อมูลไม่ครบทุกครั้ง เนื่องจาก (ระบุ)					
	๔.๖ ความเหมาะสม ครบถ้วน ครอบคลุม และการเปิดกว้างต่อสาธารณชนของกระบวนการมีส่วนร่วมฯ ๑) ความครบถ้วนของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ๗ กลุ่ม โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งพื้นที่ห้วงงาน พื้นที่น้ำท่วมถึง พื้นที่ตามแนวคลองส่งน้ำ /ท่อส่งน้ำ ๒) การอธิบายหลักการและเหตุผลของการเลือกเทคนิค/วิธีการ สถานที่จัดประชุม ระยะเวลาที่ใช้ในการรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๓) ความถูกต้องของการวิเคราะห์ประมวลผลความคิดเห็น เช่น การแนะนำเสนอข้อคิดเห็นกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ และกลุ่มผู้นำชุมชน การแยกวิเคราะห์การเห็นด้วยกับโครงการเป็นกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบและผู้ได้รับผลประโยชน์ เป็นต้น ๔) ความเหมาะสมของเอกสารการนำเสนอข้อมูลโครงการ และเอกสารเผยแพร่กับบริบทของพื้นที่ เช่น การใช้ภาษาที่กระชับ และง่ายต่อความเข้าใจ / การใช้ภาษาเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่า / กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น ๕) การให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้ได้รับผลกระทบ เช่น ข้อดี-ข้อเสียของผลกระทบที่เกิดขึ้น ข้อมูลการชดเชยที่ดิน ทรัพย์สิน และหลักเกณฑ์ในการชดเชยเยียวยาทั้งกรณีมีเอกสารสิทธิ์ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นต้น พร้อมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง ๖) การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กลุ่มประชาชนที่ได้รับประโยชน์และได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชนที่อยู่รอบพื้นที่โรงไฟฟ้า กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น					
ง. ประเด็นผลกระทบของโครงการ (กำหนดตามข้อวิตกกังวลของเครือข่ายและประชาชนจากกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น และข้อร้องเรียนหรือคัดค้านโครงการ ทั้งในระยะก่อสร้างและระยะดำเนินการ)						
	ทรัพยากรด้านกายภาพและคุณค่าการใช้ประโยชน์					
๑.	ผลกระทบจากรอยเลื่อนมีพลัง (ในรัศมีหัวงานโครงการ ๑๕๐ กิโลเมตร) ต่อเสถียรภาพของโครงการ (.....) ไม่มีรอยเลื่อนมีพลัง (.....) มีรอยเลื่อนมีพลัง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข / มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๒	ผลกระทบจากการแพร่กระจายของดินเค็มไปยังพื้นที่เกษตรกรรม (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๓	ผลกระทบจากตะกอนดิน/การบริหารจัดการตะกอนดิน ๓.๑ จากกิจกรรมการขุดลอกตะกอนในลำน้ำ/ปากแม่น้ำ (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ ๓.๒ จากกิจกรรมขุดเจาะอุโมงค์และบริเวณพื้นที่โดยรอบ (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๔	ผลกระทบต่อน้ำผิวดิน /การใช้น้ำ ๔.๑ การเปลี่ยนแปลงทิศทางการไหล (.....) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๔.๒ ปริมาณน้ำในลำน้ำทั้งต้นน้ำ/ท้ายน้ำ (.....) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกัน/มาตรการติดตาม ๔.๓ คุณภาพน้ำผิวดิน. (.....) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ ๔.๔ การใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน (.....) ไม่มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ (.....) มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๕	ผลกระทบต่อน้ำใต้ดิน ๕.๑ การเปลี่ยนแปลงทิศทางการไหล/ปริมาณน้ำ (.....) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ ๕.๒ คุณภาพน้ำใต้ดิน (.....) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการเปลี่ยนแปลง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกัน/มาตรการติดตาม					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
	๕.๓ การใช้น้ำจากแหล่งใต้ดิน (.....) ไม่มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำใต้ดิน (.....) มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำใต้ดิน (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกัน /มาตรการติดตาม					
	ทรัพยากรด้านชีวภาพ					
๑	ผลกระทบต่อพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบาง ความหลากหลายทางชีวภาพ มีความโดดเด่นเฉพาะ (Unique) ของระบบนิเวศ หรือเป็นแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศที่สำคัญ (Corridor Area) (.....) พื้นที่แหล่งมรดกโลก (.....) พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ (.....) พื้นที่อุทยานแห่งชาติ (.....) พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (.....) พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (.....) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ					
๒	ผลกระทบต่อการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ และ (.....) พื้นที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์ ถูกบุกรุกทำประโยชน์น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ (.....) พื้นที่มีสภาพป่าไม้ ถูกบุกรุกทำประโยชน์มากกว่าร้อยละ ๕๐					
๓	ผลกระทบต่อแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย และพื้นที่หากินของสัตว์ป่า โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ เช่น ช้างป่า กระต๊อง กวาง เป็นต้น (.....) ไม่มีพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ (.....) มีผลกระทบเนื่องจาก (ระบุ).....					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๔	ผลกระทบของสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่กระทบกับชุมชนโดยรอบในปัจจุบัน (.....) ไม่มีปัญหาเดิม (.....) มีปัญหาอยู่เดิมและโครงการอาจเป็นปัจจัยส่งเสริม (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๕	ผลกระทบต่อระบบนิเวศในลำน้ำ เช่น การสูญเสียพันธุ์ของพันธุ์ปลาและพันธุ์พืช เป็นต้น (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๖	ผลกระทบจากการแพร่กระจายของปลาต่างสายพันธุ์ข้ามลุ่มน้ำ /การสูญเสียพันธุ์ของปลาสายพันธุ์ต่างๆในลำน้ำ (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบ (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
ค. ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต						
๑	ผลกระทบต่อการโยกย้ายและขุดเขยที่ดินและทรัพย์สิน และการสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบต่อการโยกย้ายและเขยที่ดินและทรัพย์สิน (.....) มีการสำรวจความคิดเห็นครบถ้วน (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกัน /มาตรการติดตาม					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๒	ผลกระทบต่อการโยกย้ายและชดเชยกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบซ้ำซ้อนจากโครงการของรัฐ (.....) ไม่มีกลุ่มได้รับผลกระทบซ้ำซ้อน (.....) มีกลุ่มได้รับผลกระทบซ้ำซ้อน จากโครงการ (ระบุ)					
๓	ผลกระทบต่อการโยกย้ายและชดเชยกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มชนเผ่า กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ไม่มีสัญชาติไทย เป็นต้น (.....) ไม่มีกลุ่มได้รับผลกระทบซ้ำซ้อน (.....) มีกลุ่มได้รับผลกระทบซ้ำซ้อน จากโครงการ (ระบุ)					
๔	ผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพหลักบริเวณพื้นที่โครงการ เช่น เกษตรกรรม ประมง การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ปศุสัตว์ เป็นต้น (.....) ไม่มีกลุ่มอาชีพหลักที่ได้รับผลกระทบ (.....) มีกลุ่มอาชีพหลักที่ได้รับผลกระทบ (.....) มีการสำรวจความคิดเห็นครบถ้วน (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๕	ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน (.....) มีการสำรวจความคิดเห็น (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข /มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					

ลำดับ	ประเด็น/ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณา	การตรวจสอบ/เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา		ความครบถ้วนการประเมินผลกระทบ/กำหนดมาตรการ		หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	ครบ	ไม่ครบ	
๖	ผลกระทบต่อภูมินิเวศ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเชื่อของชุมชน (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและความเชื่อ (.....) มีการสำรวจความคิดเห็นครบถ้วน (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข / มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					
๗	ผลกระทบต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาอื่นๆ บริเวณโครงการ เช่น โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนในแม่น้ำโขง (.....) ไม่มีผลกระทบ (.....) มีผลกระทบต่อเนื่อง (.....) มีการประเมินผลกระทบ (.....) มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข / มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ					

ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการร้องเรียน / คัดค้านโครงการอย่างรุนแรง

808_aldaliba_vlul_01293_vobov_bvntedA

๑. แนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๑ ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาของความขัดแย้ง โดยจัดทำ Conflict Mapping เพื่อทราบประเด็นความขัดแย้ง สาเหตุความขัดแย้ง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง กับประเด็นความขัดแย้ง และควรทราบภูมิหลัง ความแตกต่างของผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความขัดแย้ง เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์ เป็นต้น รวมถึงระดับเข้าถึงข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลโครงการ ปัญหาในปัจจุบันของพื้นที่โครงการ ผู้นำทางความคิดหรือแกนนำของชุมชนในประเด็นความขัดแย้ง และความสัมพันธ์ของบุคคลดังกล่าวกับชุมชนในพื้นที่

๑.๒ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นกับโครงการให้มากที่สุด และทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล และให้ความสำคัญกับความเห็นที่แตกต่างอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่โครงการ และควรใช้เทคนิคในการสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการ โดยให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทั่วถึงและครอบคลุมในวงกว้าง เช่น การจัดกิจกรรมสื่อสาร เป็นต้น

๑.๓ การให้ข้อมูลข่าวสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่ผู้นำชุมชน และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ควรทำความเข้าใจและอธิบายขั้นตอนต่างๆ ของโครงการให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนคลายกังวล โดยเฉพาะการแจ้งนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการชดเชยทรัพย์สิน

๑.๔ หากพื้นที่โครงการมีผลกระทบมาก และส่งผลเป็นวงกว้าง ควรใช้คนกลางซึ่งเป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเป็นตัวกลางในการช่วยประสานเจรจา เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชน และรู้เหตุแห่งปัญหาและประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของพื้นที่ดังกล่าว

๑.๕ สร้างเครือข่ายการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่ โดยใช้วิธีการกระจายในพื้นที่โดยรอบโครงการที่มีความขัดแย้ง และฝึกอบรมเครือข่ายเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับคนในพื้นที่โดยรอบ เช่น อาสาสมัครชลประทาน เป็นต้น เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อโครงการและได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

๑.๖ ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบางในพื้นที่โครงการ เช่น ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่ยังไม่ได้รับเงินชดเชยครบถ้วน ผู้ได้รับผลกระทบซ้ำซ้อนจากโครงการรัฐอื่นๆ เป็นต้น เนื่องจากมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับโครงการรัฐ จึงควรต้องให้ความสำคัญและความสนใจในการรับฟังความคิดเห็นเป็นพิเศษ

๑.๗ นำข้อค้นพบจากการศึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อห่วงกังวลทั้งหมด นำสู่การปฏิบัติ เช่น การออกแบบ โครงการ ทางเลือกโครงการ การวางแผน การประชาสัมพันธ์ และมาตรการต่างๆ เป็นต้น

๑.๘ การสร้างเครือข่ายเยาวชนอาสาสมัครชลประทาน เครือข่ายกลุ่มแม่บ้านชลประทาน นักวิจัย ท้องถิ่น ช่วยให้เกิดความตระหนักและเข้าใจคุณค่าทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และการบริหารจัดการน้ำ อย่างยั่งยืน

๑.๙ การถอดบทเรียน Best Practice โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีขนาดโครงการ รูปแบบ/องค์ประกอบ ภูมิณีเวชวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนวิธีการก่อสร้าง ที่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคที่พบ และแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา เช่น รูปแบบแนวทางของความสำเร็จในการจ่ายค่าชดเชยทรัพย์สินอย่างเป็นธรรม แนวทางในการ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่โครงการ เป็นต้น พร้อมทั้งรวบรวมเป็นแหล่งคลังความรู้ที่สามารถนำมาเป็น แบบอย่าง หรือเป็นโครงการเรียนรู้/ทัศนศึกษา กับ Key Information ต่างๆ ของโครงการ เพื่อศึกษาดูงานและนำ ส่วนที่ดีมาประยุกต์ใช้กับโครงการกับพื้นที่โครงการที่มีความขัดแย้ง

๑.๑๐ ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสังคมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นไปตามหลักวิชาการและ ตามระเบียบวิธีการวิจัย จะใช้เครื่องมือทางสังคมศาสตร์ต่างๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในแนวทางการมีส่วนร่วม ของประชาชน และการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคม ในจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งการ แสวงหาทางออกร่วมกัน เปิดเผยความรู้ ความจริง ผ่านการพูดคุยแบบสมานฉันท์ ส่งผลให้การพัฒนาโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์และอยู่กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การประชุมรับ ฟังความเห็นเชิงวิชาการ (Technical Hearing) วิธีเดลฟี (Delphi Technique) การนำความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบ การประเมินภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal; RRA) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น โดยเฉพาะโครงการที่มีชนกลุ่มดั้งเดิม /ชนเผ่า /กลุ่ม ชาติพันธุ์ โครงการที่มีความสำคัญระดับชาติ/นานาชาติ

การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์

๑.๑๑ นำรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร และปฏิบัติการจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ เช่น การสร้างมวลชน สัมพันธ์กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายการประสานงานโครงการ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้มีความ ทัวถึง ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งควรเป็นภาษา ท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีกลุ่มชนเผ่า หรือกลุ่มชาติพันธุ์

๑.๑๒ สร้างช่องทางเผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดโครงการ และรายงานความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ติดตามได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยลดความผิดพลาดของการสื่อสารข้อมูลโครงการ และการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ช่องทางเผยแพร่ดังกล่าวควรจะสามารถสื่อสารได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับวิถีชุมชนในพื้นที่ เช่น การสร้างเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่ วิทยุชุมชน การสร้างกลุ่มไลน์ ผู้นำชุมชน/ ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อใช้เป็นตัวแทนและสื่อกลางในการประสานงาน ระหว่างผู้พัฒนาโครงการ หน่วยงานส่วนกลาง และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้กับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน โดยไม่รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือมีความคลาดเคลื่อน

๑.๑๓ ควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เรื่องการชดเชย โยกย้ายและเวนคืนที่ดินและทรัพย์สิน และการจัดหาเจ้าหน้าที่เฉพาะในการอำนวยความสะดวกช่วยเหลือในการให้ข้อเสนอแนะ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องและด้วยความจริงใจ เพื่อความชดเชยที่เป็นธรรม

๑.๑๔ ควรมีการสนับสนุนการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำ เครื่องมือในการบริหารจัดการ ความเหมาะสมของการส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น แก่ประชาชนผ่านสื่อสาธารณะเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ บรรเทาความวิตกกังวล เกิดความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมทั้งเปิดช่องทางให้ร่วมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของพื้นที่

๑.๑๕ หน่วยงานเจ้าของโครงการควรประชาสัมพันธ์งานวิจัยนวัตกรรม งานวิจัยและเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกกับชุมชนผ่านหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ มีความรู้ความเข้าใจเหตุผลการดำเนินการองค์ประกอบต่างๆ ของโครงการ เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ และช่วยเฝ้าระวัง บำรุง และดูแลรักษา และเป็นทางเลือกในการป เช่น การปลูกข้าวเปียกสลับแห้ง การทำทางผ่านปลา การส่งเสริมการเกษตรใหม่ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในหน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะพัฒนา และสนับสนุนพื้นที่โครงการอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อควรรู้ในการบริหารจัดการความขัดแย้ง

๒.๑ ภาคประชาชน

- ๑) สิทธิของผู้ได้รับผลกระทบได้รับการยอมรับมากขึ้น
- ๒) ช่องทางการต่อสู้ พยายามสร้างเครือข่าย/ติดต่อกับเครือข่ายที่มีประสบการณ์คัดค้าน/ขัดแย้ง เรื่องการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และทำงานรณรงค์ร่วมกัน
- ๓) ความสำเร็จของการคัดค้านขึ้นกับความสามารถในการสร้างความร่วมมือจากคนในชุมชน สาธารณะ และกลุ่มอื่นๆ ทั้งขบวนการภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักกฎหมาย นักสื่อมวลชน
- ๔) ยุทธศาสตร์การจะทำให้การคัดค้านสำเร็จ ต้องทำหลายๆ วิธีการร่วมกัน เช่น การออกข่าว เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ การมีหนังสือคัดค้านถึงผู้มีอำนาจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๕) งานวิจัยไต้หวัน ชุมชนสามารถทำวิจัยเองได้ แสดงการพึ่งพาของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน วิธีการดำเนินชีวิตกับทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาชาวบ้านและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒ กลุ่มเจ้าของโครงการ

- ๑) จะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทั่วถึง
- ๒) มีความจริงใจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากที่สุด
- ๓) เคารพในสิทธิชุมชน และยอมรับการตัดสินใจของประชาชน/ชุมชน
- ๔) การพัฒนาโครงการอ่างเก็บน้ำ ควรจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้ที่ได้รับผลกระทบ
- ๕) การจัด “สื่อสัญจร” เป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโครงการกว้างขวางมากขึ้น
- ๖) การถอดบทเรียน โครงการที่มีลักษณะใกล้เคียง จะช่วยให้เข้าใจ และสามารถวางแผนป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ดี รวมทั้งอาจได้รับข้อเสนอแนะที่ดีในการทำงานต่อไป
- ๗) สนับสนุนให้ชุมชนทำงานวิจัยไต้หวันที่คู่ขนานกับการศึกษา EIA ของโครงการ
- ๘) ควรจัดให้มีการศึกษา/ดูงานโครงการที่มีลักษณะโครงการใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้

๓. ข้อควรพิจารณาและเตือนใจ

๓.๑ เหตุผลและความจำเป็นของโครงการ และทางเลือกการบริหารจัดการน้ำ

ควรจัดทำผังน้ำ การจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบ และผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของลุ่มน้ำ โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมตาม พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้มีส่วนได้เสีย และประชาชนผู้ใช้น้ำ ได้มีส่วนร่วมอย่างครบถ้วน และเพื่อให้การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำ สอดคล้องกับความต้องการ ภูมินิเวศ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนที่แท้จริงของโครงการจัดการน้ำขนาดใหญ่ต่างๆ อย่างเป็นวิชาการ และได้รับความน่าเชื่อถือจากภาคประชาชน และภาคประชาสังคม

๓.๒ การพิจารณาที่ตั้งโครงการ ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ ดังนี้

๑) พื้นที่อนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญ (Core Area) ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่มีทรัพยากรทางชีวภาพที่ค่อนข้างเปราะบาง มีความโดดเด่นเฉพาะ (Unique) ของระบบนิเวศที่หาได้ยาก เป็นแหล่งสังคมพืชหายาก พืชถิ่นเดียว พืชที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์และพืชที่ถูกคุกคาม มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง หรือเป็นแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศที่สำคัญ (corridor area) ซึ่งเมื่อเสื่อมโทรมแล้วจะยากต่อการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้

๒) พื้นที่แหล่งอาศัยหลักของสัตว์ป่า แหล่งอพยพย้ายถิ่นอาศัย พื้นที่หากิน และพืชอาหารของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ที่สำคัญและหายาก เช่น เสือโคร่ง เลียงผา เก้งหม้อ ละอง ละมั่ง แมวลายหินอ่อน กระตัง วัวแดง โดยเฉพาะช้างป่า

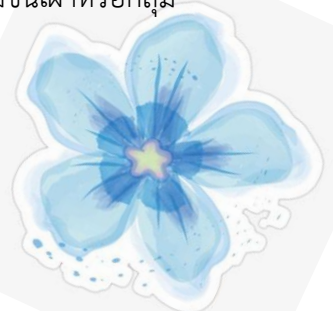
๓.๓ ความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการ จะต้องผนวกผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศเป็นต้นทุนของโครงการ พร้อมระบุขั้นตอนก่อสร้างหรือระยะเวลาคาดว่าจะเริ่มดำเนินการก่อสร้าง

๓.๔ การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรพิจารณาให้ครบถ้วน ครอบคลุม และเปิดกว้างให้เป็นสาธารณะ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และให้ข้อมูลที่เพียงพอ เช่น

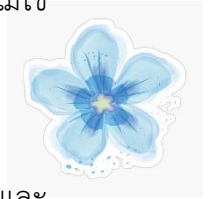
๑) การจัดให้ดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างรอบด้านโดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ

๒) การรับฟังความคิดเห็นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้อง ครบถ้วน และอย่างน้อยต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนด หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องให้ข้อมูลด้วยความจริงใจ นำเสนอข้อมูลทั้งในแง่ผลประโยชน์ของโครงการ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓) การแจ้งข้อมูลล่วงหน้า วิธีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ภาษาที่ใช้ ระยะเวลาและสถานที่ในการรับฟังความคิดเห็น และการสรุปผลหลังประชุม จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และรับรู้ รับทราบได้มากที่สุด โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีกลุ่มชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์

๔) ข้อมูลการจัดรับฟังความคิดเห็นเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามความจริง เป็นเท็จ และ/หรือมีความคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริง เช่น การให้ข้อมูล เผยแพร่เอกสาร ผ่านสื่อต่างๆ ระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น การแจ้งข้อมูลล่วงหน้าและสรุปผลหลังประชุม การนำเสนอรูปภาพการหาหรือแกนนำมวลชน/องค์กรพัฒนาเอกชน ไม่ใช่ภาพถ่ายในวันที่กำลังอ้างจริง เป็นต้น

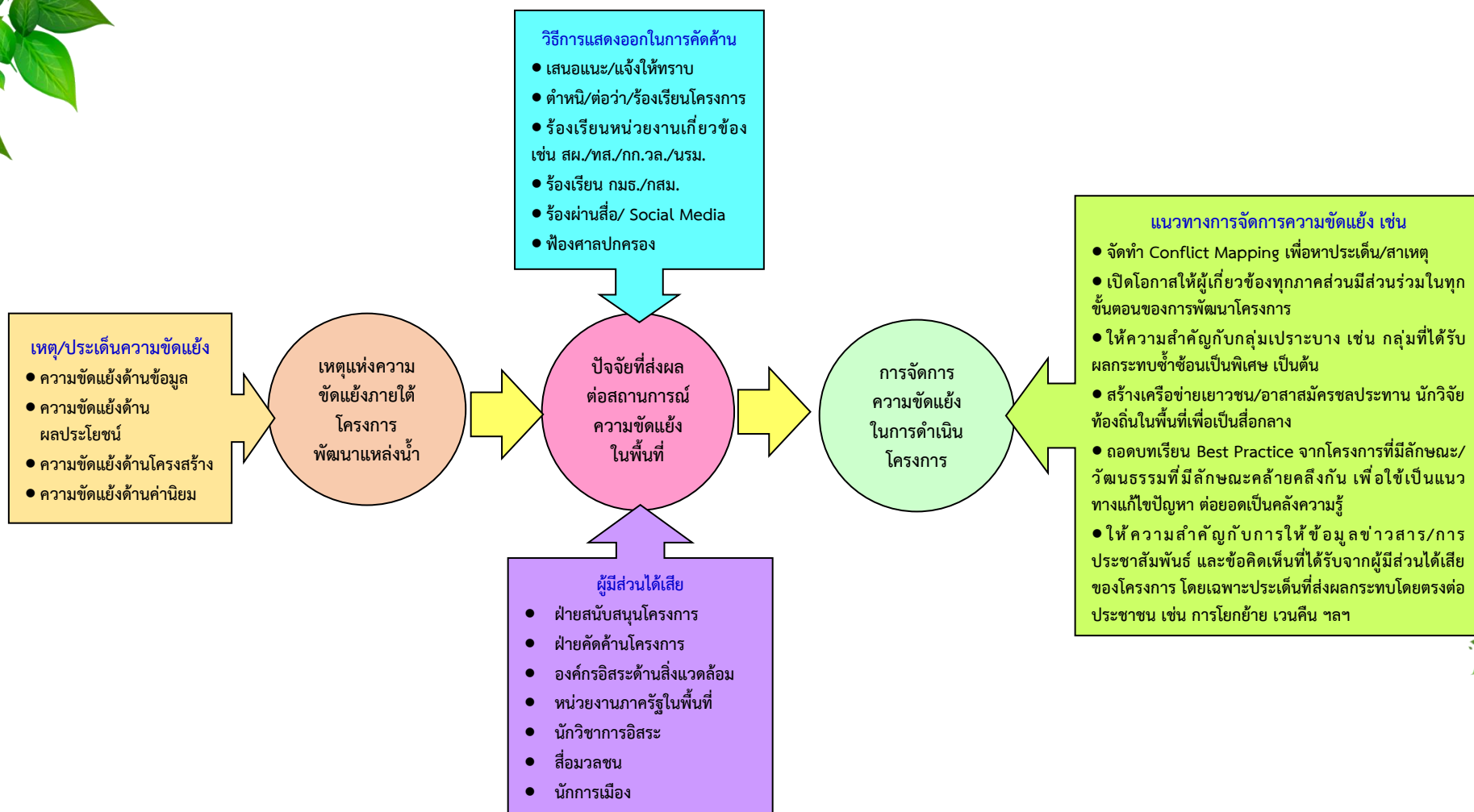

๓.๕ การประชาสัมพันธ์โครงการ เช่น

๑) การให้ข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายกำหนด เช่น การให้ข้อมูลล่วงหน้าก่อนประชุม การเผยแพร่ข้อมูลโครงการแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ การใช้และแปลภาษาเอกสารที่ใช้กับชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

๒) ดำเนินการการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่อง และการอธิบาย ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสำรวจความคิดเห็นต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ชัดเจน ทำให้ประชาชนมีความห่วงกังวลและมีทัศนคติไม่ดีต่อโครงการ

แผนภาพรวมในกระบวนการจัดการความขัดแย้งการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีการร้องเรียน/คัดค้านรุนแรง

